

IZVJEŠTAJ

o pregovorima između delegacija Crne Gore i Rumunije u vezi sa zaključivanjem Sporazuma između Crne Gore i Rumunije o socijalnom osiguranju

Bilateralnim međunarodnim ugovorima, na bazi reciprociteta, obezbjeđuju se prava iz socijalnog osiguranja, državljana zemalja ugovornica po osnovu rada i boravka u jednoj od država ugovornica.

Crna Gora i Rumunija imaju prijateljske odnose i sadržajnu saradnju u mnogim oblastima od uzajamne važnosti, što potvrđuje i kontinuirani politički dijalog na visokom nivou. Postoji obostrani interes za snaženje dobre saradnje u različitim oblastima, a naročito u oblasti kulture, saobraćaja, privrede i socijalne politike. Odnosi dvije zemlje dodatno su ojačani kroz saradnju u okviru multilateralnih foruma i organizacija, a intenzivna saradnja odvija se u okvirima široke normativno pravne osnove, čemu će doprinijeti i zaključenje Sporazuma o socijalnom osiguranju.

Bilateralna saradnja između Crne Gore i Rumunije u oblasti socijalnog osiguranja postoji još od 20. marta 1976. godine, kada je u Bukureštu potpisan Sporazum između Vlade Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije i Vlade Socijalističke Republike Rumunije o saradnji u oblasti zdravstvenog osiguranja, koji je stupio na snagu 1. decembra 1976. godine. Navedenim sporazumom regulisani su međusobni odnosi država ugovornica u oblasti zdravstvenog osiguranja.

Vlada Crne Gore i Vlada Rumunije zaključile su Protokol između Vlade Crne Gore i Vlade Rumunije o sukcesiji Crne Gore bilateralnih sporazuma, između Federativne Narodne Republike Jugoslavije/ Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije/ Savezne Republike Jugoslavije/ Državne zajednice Srbija i Crna Gora i Narodne Republike Rumunije/ Socijalističke Republike Rumunije/ Rumunije. Protokolom je dogovoreno koji bilateralni sporazumi zaključeni između bivše Jugoslavije i Rumunije ostaju na snazi. Naprijed navedeni Sporazum između Vlade Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije i Vlade Socijalističke Republike Rumunije o saradnji u oblasti zdravstvenog osiguranja, nije sadržan u Protokolu, pa je stupanjem na snagu istog, prestao da važi.

Trenutno se na osnovu Protokola primjenjuje Sporazum između Vlade Federativne Narodne Republike Jugoslavije i Narodne Republike Rumunije o pružanju medicinske pomoći za diplomatsko i administrativno osoblje Stalnih predstavništava dviju države.

Imajući u vidu izloženo kao i činjenicu da se zaključivanjem Sporazuma između Crne Gore i Rumunije o socijalnom osiguranju proširuju i jačaju svi oblici saradnje iz oblasti socijalnog osiguranja, Ministarstvo rada, porodice i socijalne zaštite Rumunije je na našu inicijativu, u septembru 2014. godine, diplomatskim putem, prosljedilo Nacrt teksta

sporazuma koji je služio kao osnova za pregovore. Notom Ambasade Rumunije u Podgorici, od 02. februara 2015. godine, obaviješteni smo o spremnosti rumunske strane za otpočinjanje pregovora u vezi zaključivanja Sporazuma između Crne Gore i Rumunije o socijalnom osiguranju.

Vlada Crne Gore je na sjednici od 9. aprila 2015. godine utvrdila Osnovu i sastav delegacije Crne Gore za vođenje pregovora i zaključivanje ovog sporazuma.

Prvi krug pregovora između delegacija dviju država održan je u Bukureštu u periodu od 20. do 25. aprila 2015. godine.

Nakon toga uslijedili su pregovori u Podgorici, u periodu od 9. do 11. februara 2016. godine i treći krug pregovora u periodu od 13. do 15. septembra 2016. godine u Bukureštu, tokom kojih je usaglašen tekst Sporazuma između Crne Gore i Rumunije o socijalnom osiguranju na crnogorskom, rumunskom i engleskom jeziku.

Zaključivanjem Sporazuma o socijalnom osiguranju između Crne Gore i Rumunije omogućiće se regulisanje međusobnih odnosa u oblasti penzijskog i invalidskog osiguranja, zdravstvenog osiguranja i ostalih pitanja iz domena socijalnog osiguranja, a posebno izjednačavanje u pravima državljana po osnovu boravka i rada u državama ugovornicama.

Sporazum se temelje na opšte prihvaćenim principima i iskustvima naše zemlje iz ove oblasti, kao i standardima koje predviđa Regulator Evropske unije broj 883/2004 o koordinaciji sistema socijalne sigurnosti.

Predstoji potpisivanje ovog sporazuma i nastavak pregovora delegacija dviju država oko usaglašavanja Administrativnog sporazuma kojim se reguliše administrativno pravna primjena Sporazuma o socijalnom osiguranja, kao i usaglašavanje dvojezičnih obrazaca neophodnih za primjenu sporazuma.

SPORAZUM
IZMEĐU
CRNE GORE
I
RUMUNIJE
O SOCIJALNOM OSIGURANJU

Crna Gora i Rumunija (u daljem tekstu: države ugovornice), u želji da urede i razviju međusobne odnose u oblasti socijalnog osiguranja, dogovorile su se sljedeće:

DIO I
OPŠTE ODREDBE

Član 1
Definicije pojmova

(1) U cilju primjene ovog sporazuma izrazi i fraze imaju sljedeće značenje:

1. „teritorija“:
 - u odnosu na Crnu Goru: državna teritorija Crne Gore;
 - u odnosu na Rumuniju: cjelokupna državna teritorija Rumunije, uključujući teritorijalno more, vazdušni prostor iznad Rumunije i teritorijalno more gdje Rumunija ostvaruje svoja suverena prava kao i vanjski pojas, epikontinentalni pojas i isključivu ekonomsku zonu u kojoj Rumunija ostvaruje svoja suverena prava i nadležnosti, u skladu sa svojim zakonodavstvom i pravilima i načelima međunarodnog prava.
2. „državljanin države ugovornice“:
 - u odnosu na Crnu Goru: lice sa crnogorskim državljanstvom;
 - u odnosu na Rumuniju: lice sa rumunskim državljanstvom;
3. „pravni propisi“: zakoni i drugi pravni propisi kojima se uređuju oblasti iz člana 2 ovog sporazuma;
4. „nadležni organ“: ministarstva nadležna za oblasti regulisane pravnim propisima iz člana 2 ovog sporazuma;
5. „nosilac“: organizacija, odnosno organ nadležan za sprovođenje pravnih propisa iz člana 2 ovog sporazuma;
6. „nadležni nosilac“: nosilac kod koga je lice osigurano u vrijeme podnošenja zahtjeva za davanje, nosilac kod koga lice ima ili bi imalo pravo na davanje ili nosilac određen od strane nadležnog organa;
7. „osiguranik“: lice na koje se primjenjuju ili su se primjenjivali pravni propisi iz člana 2 ovog sporazuma;

8. „period osiguranja“: period za koji su plaćeni doprinosi, i sa njim izjednačeni periodi u skladu sa pravnim propisima svake države ugovornice;
9. „davanja“: novčano davanje i davanje u naturi;
10. „novčano davanje“: penzije, naknade, obeštećenja i druga davanja u novcu, kao i dopune, dodaci, usklađivanja ili revalorizacije u skladu sa pravnim propisima iz člana 2 ovog sporazuma;
11. „davanja u naturi“: zdravstvena zaštita i druga nenovčana davanja, predviđena pravnim propisima iz člana 2 ovog sporazuma;
12. „prebivalište“: mjesto u kojem lice stalno boravi;
13. „boravište“: mjesto u kojem lice privremeno boravi;
14. „članovi porodice“: lica određena kao takva pravnim propisima koje primjenjuje nadležni nosilac;
15. „organ za vezu“: organ nadležan za obezbjeđenje koordinacije i razmjenu informacija u cilju primjene ovog sporazuma.

(2) Ostali pojmovi, korišćeni u ovom sporazumu imaju značenje koje im pripada u skladu sa pravnim propisima država ugovornica.

Član 2

Pravni propisi na koje se ovaj sporazuma odnosi

(1) Ovaj sporazum se odnosi na pravne propise:

U odnosu na Crnu Goru, o:

1. zdravstvenom osiguranju, zdravstvenoj zaštiti i materinstvu;
2. penzijskom i invalidskom osiguranju;
3. osiguranju za slučaj povrede na radu i profesionalne bolesti;
4. novčanoj naknadi za slučaj nezaposlenosti;
5. dodatku za djecu;

U odnosu na Rumuniju, o:

1. naknadi za privremenu nesposobnost za rad čiji je uzrok bolest ili nesreća van posla;
2. naknadi za slučaj materinstva;
3. starosnim penzijama, prijevremenim penzijama, djelimičnim prijevremenim penzijama, definisanim kao penzije za starost, invalidskim penzijama i porodičnim penzijama odobrenim u javnom penzijskom sistemu;
4. davanjima u naturi za slučaj bolesti i materinstva;
5. davanjima u naturi i novčanim davanjima u slučaju povrede na radu i profesionalnih bolesti;
6. pogrebnim troškovima koji se isplaćuju iz javnog penzijskog sistema;
7. naknadi za slučaj nezaposlenosti i
8. državnim dodatku za djecu.

(2) Ovaj sporazum, takođe, primjenjuje se i na pravne propise kojima se zamjenjuju, objedinjuju, vrše izmjene ili dopune pravnih propisa o davanjima iz stava 1 ovog člana.

Član 3

Lica na koja se ovaj sporazum primjenjuje

Ovaj sporazum primjenjuje se na:

1. sva lica na koja se primjenjuju ili su se primjenjivali pravni propisi jedne ili obje države ugovornice;
2. lica koja pravo izvode, u skladu sa pravnim propisima koji se primjenjuju, od lica navedenih u tački (1) ovog člana.

Član 4

Jednaki tretman

Ukoliko ovim sporazumom nije drugačije određeno, lica iz člana 3 ovog sporazuma imaju ista prava i obaveze na osnovu pravnih propisa države ugovornice, pod istim uslovima kao i državljani te države ugovornice.

Član 5

Transfer davanja

(1) Ukoliko ovim sporazumom nije drugačije određeno novčana davanja ne mogu se umanjiti, izmijeniti, obustaviti ili ukinuti zbog toga što korisnik ima prebivalište u drugoj državi ugovornice.

(2) Odredbe stava 1 ovog člana ne primjenjuju se na:

1. u odnosu na Crnu Goru: na najnižu penziju, novčanu naknadu za slučaj nezaposlenosti, naknadu pogrebnih troškova i dodatak za djecu;
2. u odnosu na Rumuniju: na naknadu za slučaj nezaposlenosti, državni dodatak za djecu, kao i posebna nedoprinosna novčana davanja i socijalna davanja za penzije.

Član 6

Sprječavanje preklapanja davanja

(1) Ovim sporazumom ne mogu da se dodijele ili zadrže prava na dva ili više davanja koja se odnose na isti osigurani slučaj, a koja su odobrena za isti period osiguranja.

(2) Odredbe stava 1 ovog člana ne primjenjuju se na davanja za slučaj starosti, invalidnosti, smrti ili profesionalna oboljenja koje isplaćuju nadležni nosioci obje države ugovornice, ostvarenim u skladu sa odredbama člana 23 i člana 28 tačka b ovog sporazuma.

Član 7

Priznavanje određenih činjenica ili događaja

Ako neka činjenica, prema pravnim propisima jedne države ugovornice, ima pravno dejstvo na davanje nosilac te država ugovornica uzima u obzir istu takvu činjenicu nastalu na teritoriji druge države ugovornice, kao da je nastala na njenoj teritoriji.

DIO II

ODREDBE O PRAVNIM PROPISIMA KOJI SE PRIMJENJUJU

Član 8

Opšta pravila

Ukoliko ovim sporazumom nije drugačije određeno:

- (1) Lice koje je zaposleno na teritoriji jedne države ugovornice podliježe pravnim propisima isključivo te države ugovornice i u slučaju kada ima prebivalište na teritoriji druge države ugovornice ili ako poslodavac ima prebivalište ili sjedište na teritoriji druge države ugovornice;
- (2) Lice koje obavlja samostalnu djelatnost na teritoriji jedne države ugovornice podliježe pravnim propisima te države ugovornice čak i ako ima prebivalište na teritoriji druge države ugovornice.

Član 9

Posebna pravila

(1) Lice, koje je zaposleno na teritoriji jedne države ugovornice, kod poslodavca koji obavlja značajnu aktivnost na teritoriji te države ugovornice, a koje je upućeno od strane poslodavca na teritoriju druge države ugovornice za obavljanje određene aktivnosti, na njega se primjenjuju pravni propisi prve države ugovornice, tokom obavljanja te aktivnosti pod uslovom da predviđeno trajanje aktivnosti ne traje duže od 24 kalendarska mjeseca;

(2) Na lice, koje obavlja samostalnu djelatnost u jednoj državi ugovornici i koje ode u drugu državu ugovornicu radi privremenog obavljanja djelatnosti, i dalje se primjenjuju pravni propisi prve države ugovornice pod uslovom da obavljanje te aktivnosti ne traje duže od 24 mjeseca.

(3) Ako je period obavljanja rada duži od 24 mjeseca, pravni propisi prve države ugovornice iz st. 1 i 2 ovog člana i dalje se primjenjuju uz prethodni pristanak nadležnog organa druge države ugovornice ili nosioca koga on odredi, na dodatni period od najviše 24 mjeseca.

(4) Na državne službenike i sa njima izjednačena lica, upućena u drugu državu ugovornicu primjenjuju se pravni propisi države ugovornice koja ih je uputila.

(5) Lice koje je zaposleno u preduzećima za međunarodni saobraćaj sa sjedištem na teritoriji jedne države ugovornice i koji, za svoj račun ili račun trećeg lica, pruža usluge prevoza putnika ili robe u željezničkom, drumskom, vazdušnom saobraćaju kao i kopnenim vodama podliježe pravnim propisima te države ugovornice. Međutim, lice koje je zaposleno u filijali ili stalnom predstavništvu gore navedenog prevoznika podliježe pravnim propisima države na čijoj teritoriji se filijala ili stalno predstavništvo nalazi.

(6) Na posadu broda, kao i druga lica zaposlena na brodu koji plovi pod zastavom jedne od država ugovornica, primjenjuju se pravni propisi države ugovornice pod čijom zastavom brod plovi.

Član 10

Diplomatska i konzularna predstavništva

(1) Na članove diplomatskih misija i konzularnih predstavništava, koje su upućene na teritoriju druge države ugovornice, primjenjivaće se pravni propisi države ugovornice iz koje su upućeni.

(2) Na tehničko i administrativno osoblje, zaposleno u diplomatskim misijama i konzularnim predstavništvima, kao i na lica zaposlena u privatnoj službi članova diplomatskih misija i konzularnih predstavništava, koja su upućena na teritoriju druge države ugovornice, primjenjivaće se pravni propisi države ugovornice iz koje su upućeni.

(3) Na lica iz stava 2 ovog člana, koja nijesu upućena, primjenjivaće se pravni propisi države ugovornice na čijoj teritoriji su zaposleni, a diplomatska misija, odnosno konzularno predstavništvo, kao i članovi diplomatskih misija i konzularnih predstavništava dužni su da se pridržavaju pravnih propisa te države koji se odnose na poslodavce.

(4) Izuzetno od stava 3 ovog člana, zaposleni koji su državljani države ugovornice čija je diplomatska misija, odnosno konzularno predstavništvo, mogu se u roku od 3 mjeseca od dana zaposlenja, opredijeliti za primjenu pravnih propisa te države ugovornice.

Član 11

Izuzeci

Nadležni organi država ugovornica ili nosioci određeni od strane nadležnih organa, mogu se dogovoriti o izuzecima od primjene odredaba članova 8 do 10, ako je to u interesu lica ili kategorije lica.

Dio III

POSEBNE ODREDBE

POGLAVLJE 1

Davanja za slučaj bolesti i materinstva

Član 12

Sabiranje perioda osiguranja

(1) Ako je, prema pravnim propisima jedne države ugovornice, sticanje prava na davanje uslovljeno navršanjem perioda osiguranja, nosilac te države ugovornice uzima u obzir, ako je potrebno, i periode osiguranja navršene prema pravnim propisima druge države ugovornice, kao da su navršeni prema pravnim propisima koje on primjenjuje pod uslovom da se periodi ne poklapaju.

(2) Odredbe stava 1 ovog člana primjenjuje se na novčana davanja za slučaj bolesti i materinstva pod uslovom da odnosno lice obavlja djelatnost na teritoriji države ugovornice u kojoj je zahtjev podnijet.

Član 13

Davanja u naturi u hitnim stanjima tokom boravka na teritoriji druge države ugovornice

(1) Licu, koje ispunjava uslove za pravo na davanje u naturi prema pravnim propisima jedne od država ugovornica i čije stanje zahtijeva hitno pružanje davanja u naturi za vrijeme boravka na teritoriji druge države ugovornice, pravo na ta davanja pružiće nosilac u državi boravka, a na teret nadležnog nosioca.

(2) Odredbe stava 1 ovog člana primjenjuju se, takođe i na davanja u naturi članovima porodice odnosno lica.

(3) Odredbe st. 1 i 2 ovog člana ne primjenjuju se u slučaju ako je boravak u drugoj državi ugovornici planiran u cilju liječenja na teritoriji te države ugovornice.

Član 14

Davanja u naturi za za upućena lica i članove njihovih porodica

(1) Lica iz člana 9 i člana 10 ovog sporazuma ostvaruju pravo na davanje u naturi na teritoriji države ugovornice u koju je upućeno, prema njenim pravnim propisima, a na teret nadležnog nosioca.

(2) Stav 1. ovog člana analogno se primjenjuju i na članove porodice.

Član 15

Davanja u naturi u slučaju prebivališta na teritoriji druge države ugovornice

(1) Lice koje ima prebivalište na teritoriji jedne države ugovornice i koj ispunjava uslove za ostvarivanje pravo na davanje u naturi prema pravnim propisima druge države ugovornice, koristi, na teritoriji države ugovornice u kojoj ima prebivalište, davanja u naturi od nosioca mjesta prebivališta u skladu sa pravnim propisima koje on primjenjuje, na teret nadležnog nosioca.

(2) Odredbe stava 1 ovog člana primjenjuju se i na pružanje davanja u naturi za članove porodice, pod uslovom da nemaju pravo na davanje prema pravnim propisima države ugovornice na čijoj teritoriji imaju prebivalište.

Član 16

Davanja u naturi za korisnike penzija i članove njihovih porodica

(1) Lice koje prima penziju prema pravnim propisima jedne države ugovornice, a čije stanje zahtijeva hitno korišćenje davanja u naturi tokom boravka na teritoriji druge države ugovornice, ima pravo da koristi davanja u naturi u državi boravka u skladu sa pravnim propisima države ugovornice čije prebivalište ima, a na teret nadležnog nosioca.

(2) Lice koje prima penziju prema pravnim propisima obje države ugovornice, ima pravo na davanja u naturi prema pravnim propisima države prebivališta.

(3) Na korisnike penzije ostvarene prema pravnim propisima jedne države ugovornice koji imaju prebivalište u drugoj državi ugovornici, primjenjuju se pravni propisi te države ugovornice i pružaju davanja u naturi, kao da je pravo na penziju ostvareno prema njenim pravnim propisima. Davanja u naturi pruža nosilac države prebivališta u skladu sa pravnim propisima koje on primjenjuje kao da je lice ostvarilo pravo na davanje prema tim pravnim propisima. Troškove davanja u naturi snosi nadležni nosilac prve države ugovornice.

(4) Odredbe st. 1 do 3 ovog člana analogno će se primjenjivati na članove porodice korisnika penzije

Član 17

Obezbjeđivanje proteza, medicinskih sredstava i drugih davanja u naturi veće vrijednosti

(1) Proteze, medicinska sredstva i druga davanja veće vrijednosti koja će se utvrditi administrativnim sporazumom odobravaju se na osnovu prethodne saglasnosti od strane nadležnog nosioca, izuzev u slučaju kada se davanje ne može odložiti bez da se dovede u opasnost život ili zdravlje lica kome se pruža zdravstvena zaštita.

(2) Odobrenja proteza, medicinskih sredstava i drugih davanja većih vrijednosti vrši se u skladu sa pravnim propisima države ugovornice koja ih daje.

(3) Odredbe st. 1 i 2 ovog člana primjenjivaće se na lica iz čl. 13 i 14.

Član 18
Novčana davanja
za slučaj boravka ili prebivališta na teritoriji druge države ugovornice

Novčana davanja za slučaj boravka ili prebivališta na teritoriji druge države ugovornice isplaćuje nadležni nosilac u skladu sa odredbama pravnih propisa koje primjenjuje.

Član 19
Nosioci koji obezbjeđuju davanje u naturi

Nosioce koji obezbjeđuju davanja iz čl. 13,14,15,16 i 17 ovog sporazuma, odrediće nadležni organi administrativnim sporazumom.

POGLAVLJE 2
Starosna, invalidska i porodična penzije

Član 20
Utvrđivanje samostalnog davanja

Ukoliko lice ispunjava uslove potrebne za ostvarivanje prava na davanje primjenom pravnih propisa jedne države ugovornice, bez uračunavanja perioda osiguranja ostvarenih prema pravnim propisima druge države ugovornice, nadležni nosilac utvrđuje davanje isključivo na osnovu perioda osiguranja ostvarenih prema pravnim propisima koje on primjenjuje.

Član 21
Sabiranje perioda osiguranja

(1) Ako lice ne ispunjava uslove potrebne za ostvarivanje prava na davanje u skladu sa pravnim propisima jedne države ugovornice bez uračunavanja perioda osiguranja ostvarenih u skladu sa pravnim propisima druge države ugovornice i ako je, prema pravnim propisima jedne države ugovornice sticanje prava na davanje uslovljeno navršenjem perioda osiguranja, nosilac te države ugovornice uzima u obzir, ako je potrebno, periode osiguranja ostvarene prema pravnim propisima druge države ugovornice, pod uslovom da se ne poklapaju, kao da su ostvareni prema pravnim propisima prve države ugovornice.

(2) Ako je, prema pravnim propisima jedne države ugovornice, pravo na određeno davanje uslovljeno navršenjem perioda osiguranja u određenoj djelatnosti za koju postoji poseban sistem socijalnog osiguranja, odnosno u određenom poslu ili zanimanju, periodi osiguranja ostvareni u drugoj državi ugovornici uzeće se u obzir isključivo ako su navršeni u istom sistemu socijalnog osiguranja, a u odsustvu takvog sistema u istom poslu ili zanimanju.

Član 22
Period osiguranja navršen u trećoj državi

Ako lice ne ispunjava uslove za priznavanje prava na davanje uračunavanjem perioda osiguranja ostvarenih na teritorijama obje države ugovornice, pravo na davanje se utvrđuje uračunavanjem perioda osiguranja ostvarenih na teritoriji treće države sa kojom ta država

ugovornica ima zaključen sporazum o socijalnom osiguranju ili odgovarajući ugovor koji predviđaju sabiranje perioda osiguranja.

Član 23

Obračun srazmjernog dijela davanja

(1) Ako prema pravnim propisima jedne države ugovornice postoji pravo na davanje samo uz primjenu odredaba člana 21 ovog sporazuma, nadležni nosilac te države ugovornice utvrđuje davanje.

(2) U slučaju iz stava 1 ovog člana, nadležni nosilac:

1. obračunava teorijski iznos davanja, koji bi pripadao da je ukupan period osiguranja, koji se uzima u obzir za obračun davanja, navršen prema pravnim propisima koje on primjenjuje;
2. na osnovu tako obračunatog teorijskog iznosa, utvrđuje iznos davanja srazmjeran odnosu između perioda osiguranja navršenog isključivo prema pravnim propisima koje on primjenjuje i ukupnog perioda osiguranja koji se uzima u obzir za obračun davanja.

(3) Ako se prema pravnim propisima jedne države ugovornice iznos davanja obračunava na osnovu zarade, plate, osnovice osiguranja, odnosno uplaćenog doprinosa u određenom periodu, nadležni nosilac uzima u obzir zaradu, platu, osnovicu osiguranja, odnosno doprinos isključivo iz perioda osiguranja navršenog prema pravnim propisima koje on primjenjuje.

(4) Ako prema pravnim propisima jedne države ugovornice visina davanja zavisi od broja članova porodice ili nasljednika, nadležni nosilac uzima u obzir i članove porodice ili nasljednike koji imaju prebivalište ili boravište na teritoriji druge države ugovornice.

Član 24

Period osiguranja kraći od 12 mjeseci

(1) Izuzetno od odredaba člana 21 ovog sporazuma, ako je ukupno trajanje perioda osiguranja navršenih prema pravnim propisima jedne države ugovornice kraće od 12 mjeseci i kada se samo na osnovu ovog perioda ne može ostvariti pravo na davanje prema tim pravnim propisima, nosilac te države ugovornice ne odobrava pravo na davanje na osnovu tog perioda.

(2) Periode osiguranja iz stava 1 ovog člana uzeće u obzir nadležni nosilac druge države ugovornice u skladu sa odredbama člana 21 ovog sporazuma, kao da su ti periodi ostvareni prema pravnim propisima koje on primjenjuje, izuzimajući odredbe člana 23 stav 2 tačka 2.

POGLAVLJE 3

Davanja za slučaj povrede na radu i profesionalne bolesti

Član 25

Davanja u naturi

(1) Davanja u naturi za slučaj povrede na radu ili profesionalne bolesti pruža nosilac države u kojoj lice ima prebivalište ili boravište u skladu sa pravnim propisima koje primjenjuje, na teret nadležnog nosioca.

(2) Obezbjedenje proteza, medicinskih aparata i drugih davanja u naturi veće vrijednosti podliježe prethodnom odobrenju od strane nadležnog organa, osim ako se davanje ne može odložiti bez ugrožavanja života ili zdravlja odnosnog lica.

Član 26

Novčana davanja

Novčana davanja za slučaj povrede na radu ili profesionalne bolesti isplaćuje nadležni nosilac u skladu sa pravnim propisima koje primjenjuje.

Član 27

Izloženost istim rizicima u obje države ugovornice

(1) Ako je lice obavljalo djelatnost koja može da izazove profesionalnu bolest u obje države ugovornice, tom licu ili njegovim/njenim nasljednicima pravo na davanje priznaje država ugovornica na čijoj je teritoriji to lice poslednji put obavljalo tu djelatnost.

(2) Ako je pravnim propisima jedne države ugovornice pravo na davanje uslovljeno utvrđivanjem po prvi put bolesti na njenoj teritoriji, ovaj uslov se smatra ispunjenim ako je ta bolest prvi put utvrđena na teritoriji druge države ugovornice. (ako prema pravnim propisima jedne države ugovornice pravo na davanje zavisi od bolesti koja je prvi put utvrđena na njenoj teritoriji, smatra se da je taj uslov ispunjen ako je ta bolest prvi put utvrđena na teritoriji druge države ugovornice).

(3) Ako je pravnim propisima jedne države ugovornice pravo na davanje, direktno ili indirektno, uslovljeno obavljanjem djelatnosti, koja može da izazove profesionalnu bolest u određenom vremenskom trajanju, za davanja nadležni nosilac će uzeti u obzir, ukoliko je neophodno, periode vršenja te djelatnosti na teritoriji druge države ugovornice.

Član 28

Davanja za slučaj pogoršanja profesionalne bolesti

Ako kod osiguranika koji je po osnovu profesionalne bolesti primao ili prima davanje u skladu sa pravnim propisima jedne države ugovornice, dođe do pogoršanja te bolesti, primijeniće se sljedeće odredbe:

- (a) Ako odnosno lice primjenom pravnih propisa druge države ugovornice, nije obavljalo djelatnost koja je mogla uzrokovati ili pogoršati profesionalnu bolest, nadležni nosilac prve države ugovornice snosi i dalje troškove davanja, uzimajući u obzir pogoršanje bolesti u skladu sa pravnim propisima koje primjenjuje;
- (b) Ako je pogoršanje profesionalne bolesti nastupilo kao posljedica obavljanja djelatnosti koja podrazumijeva postojanje sličnih rizika na teritoriji druge države ugovornice, nadležni nosilac prve države ugovornice snosiće troškove davanja bez obzira na pogoršanje, u skladu sa pravnim propisima koje primjenjuje. Nadležni organ druge države ugovornice odobrava dodatak na davanje u visini razlike između iznosa davanja koje licu pripada po osnovu pogoršanja i iznosa koji bi licu pripadao, prije pogoršanja, da je bolest nastupila na njegovoj teritoriji u skladu sa pravnim propisima koje on primjenjuje.

Član 29
Nosioci koji obezbjeđuju davanje u naturi

Odredbe člana 19 primjenjuju se analogno i za područje povrede na radu i profesionalne bolesti.

POGLAVLJE 4
Davanje za slučaj nezaposlenosti

Član 30
Sabiranje perioda osiguranja

Ako je, primjenom pravnih propisa jedne države ugovornice, pravo na davanje za slučaj nezaposlenosti uslovljeno navršenjem perioda osiguranja, nadležni nosilac te države ugovornice uzeće u obzir, ako je potrebno, periode osiguranja navršene primjenom pravnih propisa druge države ugovornice, pod uslovom da se periodi ne poklapaju.

Član 31
Utvrđivanje davanja

(1) Odredbe člana 30 primijenit će se samo u slučajevima ako je lice posljednje osiguranje navršilo primjenom pravnih propisa države ugovornice u kojoj se podnosi zahtjev za davanje.

(2) Ako nadležni nosilac utvrđuje iznos davanja na osnovu posljednje zarade ili osnovice osiguranja, za utvrđivanje visine davanja uračunaće se samo zarada ili osnovica osiguranja ostvarene po osnovu djelatnosti koja je vršena na teritoriji te države ugovornice.

(3) Stav 2 ovog člana, takođe će se primijeniti ako se, prema pravnim propisima koje primjenjuje nadležni nosilac, visina davanja za slučaj nezaposlenosti određuje na osnovu perioda osiguranja referentnog za utvrđivanje zarade ili osnovice osiguranja.

POGLAVLJE 5
Dodatak za djecu

Član 32
Sabiranje perioda osiguranja

Ako je pravnim propisima jedne države ugovornice sticanje prava na dodatak za djecu uslovljeno navršenjem perioda osiguranja, nadležni nosilac te države ugovornice uzeće u obzir, ako je potrebno, i periode osiguranja navršene prema pravnim propisima druge države ugovornice, kao da su navršeni prema pravnim propisima koje on primjenjuje, pod uslovom da se periodi ne poklapaju.

Član 33
Utvrđivanje prava na dodatak za djecu

Ako pravo na dječiji dodatak postoji prema pravnim propisima obije države ugovornice, primjenjuju se pravni propisi one države ugovornice u kojoj dijete ima prebivalište.

DIO IV
RAZNE ODREDBE

Član 34
Administrativne mjere i saradnja

(1) Nadležni organi će administrativnim sporazumom utvrditi mjere neophodne za primjenu ovog sporazuma

(2) Nadležni organi će:

1. zaključiti administrativni sporazum o primjeni ovog Sporazuma;
2. utvrditi organe za vezu u cilju ostvarivanja direktne i efikasne veze među nosiocima država ugovornica;
3. se međusobno informisati o svim promjenama pravnih propisa, ukoliko su te promjene od uticaja na primjenu ovog sporazuma.

(3) U primjeni ovog sporazuma, nadležni organi i nosioci država ugovornica, uzajamno će pružati besplatnu pomoć, ako je to u skladu sa njihovim pravnim propisima.

(4) Ako lice, koje ima prebivalište ili boravište u jednoj državi ugovornici, podnese zahtjev za davanje ili je pravo na davanje ostvarilo primjenom pravnih propisa druge države ugovornice, a neophodno je izvršiti ljekarski pregled, nosilac države prebivališta ili boravišta, izvršiće ljekarski pregled na zahtjev i teret nadležnog nosioca druge države ugovornice. Ljekarske preglede koji se obavljaju zbog primjene pravnih propisa obje države ugovornice izvršiće nosilac države prebivališta ili boravišta na svoj teret.

(5) Svi podaci i informacije o određenom licu, saopšteni u skladu sa ovim sporazumom, smatraju se povjerljivim i mogu se koristiti samo za potrebe primjene ovog sporazuma.

Član 35
Upotreba službenog jezika

(1) U cilju primjene ovog sporazuma, organi i nosioci obje države ugovornice mogu međusobno komunicirati direktno na njihovom službenom jeziku ili na engleskom jeziku.

(2) Zahtjevi ili dokumenta ne mogu se odbaciti iz razloga što su sačinjeni na jeziku koji je u zvaničnoj upotrebi u drugoj državi ugovornici.

Član 36
Oslobađanje od taksi i nadovjera

(1) Oslobađanje ili smanjenje taksi predviđeno propisima jedne države ugovornice za pisane podneske ili dokumenta koja se prilažu zbog primjene njenih pravnih propisa, odnosi se i na odgovarajuće pisane podneske i dokumenta koja se prilažu radi primjene ovog sporazuma.

(2) Sve isprave, dokumenti i pisani podnesci koji se prilažu radi primjene ovog sporazuma ne podliježu nadovjeri.

Član 37
Podnošenje zahtjeva

(1) Zahtjev za davanje, podniet prema pravnim propisima jedne države ugovornice, smatra se istovremeno i zahtjevom za odgovarajuće davanje prema pravnim propisima druge države ugovornice.

(2) Datum podnošenja zahteva organu ili nadležnom nosiocu jedne države ugovornice, smatraće se datumom podnošenja zahtjeva organu ili nadležnom nosiocu druge države ugovornice. Ova odredba se neće primjenjivati ako je podniet zahtjev za odlaganje priznavanja prava na starosnu penziju po osnovu pravnih propisa države ugovornice.

Član 38

Naknada troškova

(1) Nadležni nosioci, za svaki dati slučaj, nadoknađuje stvarne troškove pruženih davanja u skladu sa čl. 13, 14, 15, 16, 17 i 25 ovog sporazuma, nosiocu koji je pružio davanje, osim administrativnih troškova.

(2) Stvarne troškove po osnovu davanja obračunava nosilac koji pruža davanja po cjenovniku koji naplaćuje svojim osiguranicima.

(3) Organi za vezu obje države ugovornice mogu dogovoriti druge načine refundacije troškova, uključujući i njihovo prebijanje između nosilaca ili plaćanje paušalnih iznosa umjesto plaćanja pojedinačnih slučajeva.

Član 39

Potraživanje preplaćenih iznosa novčanih davanja

(1) Ako je nosilac jedne države ugovornice isplatio davanja u iznosu većem od onog koji korisniku pripada, može od nosioca druge države ugovornice, dužnika davanja, zatražiti da od zaostalih iznosa davanja koje treba da isplati korisniku, zadrži preplaćeni iznos.

(2) Nosilac druge države ugovornice umanjuje iznos davanja pod uslovima i u okviru ograničenja predviđenih pravnim propisima koje primjenjuje, a koje se odnose na povraćaj sredstava, kao da je preplatu izvršio taj nosilac, dok se preplaćeni iznos isplaćuje nosiocu koji je zatražio njegovo zadržavanje.

Član 40

Izvršni postupak

(1) Izvršne sudske odluke jedne države ugovornice, kao i izvršni dokumenti koje donosi organ ili nosilac jedne države ugovornice, u vezi sa socijalnim osiguranjem, priznaju se na teritoriji druge države ugovornice.

(2) Navedene odluke mogu da se ne priznaju samo ako su u suprotnosti sa pravnim poretком države ugovornice na čijoj teritoriji se traži priznanje odluke ili dokumenata.

(3) Izvršne odluke i rješenja, priznati u skladu sa stavom 1 ovog člana izvršavaju se na teritoriji druge države ugovornice. Izvršni postupak vrši se u skladu sa pravnim propisima države ugovornice na čijoj se teritoriji izvršava odluka. Odluke i rješenja moraju sadržati potvrdu o njihovoj izvršnosti.

Član 41

Valuta plaćanja

(1) Nosilac nadležan za isplatu davanja prema pravnim propisima jedne države ugovornice priznaje davanja u valuti koja važi u toj državi ugovornici.

(2) Isplata davanja iz stava 1 ovog člana korisniku koji ima prebivalište u drugoj državi ugovornici, vrši se u konvertibilnoj valuti (EUR).

(3) Isplate među nosiocima država ugovornica vrše se u konvertibilnoj valuti (EUR).

Član 42

Rješavanje sporova

(1) Sporove u primjeni i tumačenju ovog sporazuma rješavaće dogovorno nadležni organi država ugovornica.

(2) Ako se spor ne može riješiti u skladu sa stavom 1 ovog člana, države ugovornice ih rješavaju diplomatskim putem.

DIO V

PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 43

Prelazne odredbe

(1) Na osnovu ovog sporazuma ne mogu se ostvariti prava za period prije njegovog stupanja na snagu.

(2) Svi periodi osiguranja navršeni prema pravnim propisima jedne od država ugovornica prije stupanja na snagu ovog sporazuma, uzimaju se u obzir za utvrđivanje prava na davanja koja proističu iz odredaba ovog sporazuma.

(3) Pod uslovima iz stava 1 ovog člana, ovaj sporazum se primjenjuje i na osigurane slučajeve nastale prije njegovog stupanja na snagu.

Član 44

Stupanje na snagu

(1) Ovaj sporazum podliježe potvrđivanju.

(2) Države ugovornice se međusobno obavještavaju, diplomatskim putem, o završetku internih procedura potrebnih za njegovo stupanje na snagu.

(3) Ovaj sporazum stupa na snagu prvog dana trećeg mjeseca od dana posljednjeg obavještenja iz stava 2 ovog člana.

Član 45

Trajanje i otkazivanje sporazuma

(1) Ovaj sporazum se zaključuje na neodređeno vrijeme.

(2) Svaka država ugovornica može da otkáže ovaj sporazum, diplomatskim putem, pisanim obavještenjem koje šalje drugoj državi ugovornici, najmanje šest mjeseci prije završetka kalendarske godine. U tom slučaju, smatra se da je sporazum raskinut od prvog dana naredne kalendarske godine.

Član 46

Efekti primjene sporazuma na ostvarena prava ili prava koja treba da se ostvare

(1) U slučaju otkazivanja ovog sporazuma, prava na davanja stečena na osnovu njega i dalje važe.

(2) Prava na davanja koja treba da se ostvare do dana otkazivanja Sporazuma zadržavaju se, a po zahtjevima podnijetim prije otkazivanja Sporazuma rješavaće se u skladu sa njegovim odredbama.

Potpisano u _____, dana _____, u dva originala, svaki na crnogorskom, rumunskom i engleskom jeziku, pri čemu su sva tri teksta podjednako vjerodostojna. U slučaju razlike u tumačenju, mjerodavan će biti tekst na engleskom jeziku.

Za Crnu Goru

Za Rumuniju